

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาของการแสดง องค์ประกอบการแสดงและวิธีการแสดงโขนชูชันธ์ โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกต ภาพถ่ายและทำรำจากบุคคลที่เคยแสดงโขนชูชันธ์ในอดีต

ผลการศึกษาพบว่า โขนชูชันธ์ เป็นการแสดงที่เกิดขึ้นในอำเภอชูชันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ ประมาณปีพ.ศ.2511 ภายใต้การนำของนายอำเภอสม ทัดศรี เพื่อส่งเข้าร่วมแสดงในงานกาชาดและงานเฉลิมฉลองปีใหม่ประจำจังหวัดศรีสะเกษ โขนชูชันธ์เป็นการผสมผสานละครนอก ลิเก และละครร้องเข้าไว้ด้วยกัน คือ มีการดำเนินเรื่องที่รวดเร็วแบบละครนอก มีการเปลี่ยนฉากกรอกตามเนื้อเรื่องคล้ายลิเกและมีการแสดงที่เน้นความสมจริงเช่นเดียวกับละครร้อง บทที่ใช้แสดงดัดแปลงจากพระราชนิพนธ์บทละคร เรื่อง รามเกียรติ์ ในรัชกาลที่ 1 ดนตรีใช้วงปี่พาทย์อีสานใต้ การแต่งกายมีทั้งแบบยืนเครื่องและแบบประยุกต์ เวทีมีทั้งแบบยกพื้นและเวทีสนามซึ่งจะเลือกใช้ในตอนแสดงที่ต่างกัน มีการสร้างฉากตามเนื้อเรื่อง ผู้แสดงมีทั้งชายและหญิงจำนวน 80-200 คน บทพากย์และเจรจาจะใช้ฉันทลักษณ์กลอนแปด ไม่ใช้กาพย์อย่างโขน เพลงร้องเป็นสำเนียงเขมรพม่า มอญในอัตราจังหวะชั้นเดียวและ 2 ชั้น ขั้นตอนการแสดง เริ่มด้วยปี่พาทย์โหมโรง 8 เพลง จากนั้นดำเนินเรื่องในที่นี้เป็นตอนหนุมานเผาองคา จับตั้งแต่หนุมานทำลายสวน รบสหัสกุมาร รบอินทรชิตและเผาองคาจึงจบการแสดง

โขนชูชันธ์ ไม่ได้ทำการแสดงอีกเลย หลังจากปีพ.ศ.2515 จากปัญหาด้านบุคลากรและด้านงบประมาณ ทำให้ศิลปะการแสดงนี้สูญหายไป แต่ปัจจุบันยังมีผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับการแสดงโขนชูชันธ์หลงเหลืออยู่ จึงควรมีการรื้อฟื้นการแสดงโขนชูชันธ์ขึ้นอีกครั้ง เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้รับรู้และสืบทอดเป็นมรดกของอำเภอชูชันธ์สืบไป

This thesis aims at studying the history, performing elements, and play production of Khon Khu Khan masked dance company. Research methodology is based upon documents, interviewings, observation of photos, and dance demonstrated by the performers.

The research finds that Khon Khu Khan was originated in Khu Khan district, Sisaket province around 1972 by a Sheriff named Som Tadsri who sent the troupe to join the provincial Red Cross and New Year fairs. The performance is a combination of Lakon Nok, Likay and Lakon Rong. The play is developed from Ramayana of King Rama 1. Northeastern music ensemble is used. Costume is both Khon traditional and newly designs. Stage is either a raised platform or a ground floor depend upon the requirements of each episode. Scenery is designed according to the story. Performers are both male and female around 80-200 persons. Chanting and dialogue are based upon Klon not Kab as that of Khon. Songs in the repertoire are of Khamen, Pama and Mon airs. Performance structure as seen from the Burning Longka episode begins with music prelude then Hanuman destroys the palace garden, Hanuman fights with Ravana's 1,000 sons and Intrajit, the crown prince of Longka. Then Hanuman burns Longka city.

Khon Khu Khan ceased to perform since 1972 due to the lack of performers and budget problem. But performers of those days are still alive. There should be a revival of Khon Khu Khan as a cultural heritage for the younger generation of Khu Khan district.